

*eine Friedensmöglichkeit nicht bestünde*¹, de bladen mochten de vredesoproep van koningin Wilhelmina en koning Leopold alleen op de tweede pagina publiceren 'ohne jede Aufmachung und ohne Fettdruck . . . Kommentierung ausgeschlossen'.² Hitlers reactie op de oproep was 'ironisch und hämisch' geweest: die twee, had hij gezegd, moesten 'zerkleinert' worden.³ Inderdaad: zijn plannen daarvoor lagen klaar.

★

Sas, in Berlijn teruggekeerd op diezelfde dinsdagochtend waarop de radio het bericht van de Belgisch-Nederlandse vredesoproep verspreidde, vond in zijn hotel een briefje liggen om onmiddellijk Oster op te bellen. Zij ontmoetten elkaar in het begin van de middag. Oster had schokkend nieuws. Hitler, zei hij, had besloten, op zondag 12 november Nederland binnen te vallen. Dat Hitler in verband met de weersomstandigheden diezelfde dinsdag zou besluiten, dat offensief van zondag 12 tot woensdag 15 november uit te stellen, kon Oster omstreeks het middaguur niet bevroeden en toen hij het, wellicht korte tijd later, vernam, was hij niet in staat om Sas te waarschuwen want deze was op zijn uitdrukkelijk verzoek onmiddellijk naar Den Haag teruggereisd om de regering te alarmeren.⁴ Onkundig van de Engelse waarschuwing van de 4de, meende Sas, toen hij woensdagochtend 8 november in Den Haag uit de trein stapte, dat hij als eerste de Nederlandse regering kwam inlichten dat over vier dagen een Duits offensief op handen was. Voor dat offensief waren evenwel de ministers de Geer, Dijkhoorn en van Kleffens alsmede generaal Reynders al de vorige zaterdag gewaarschuwd: zij waren, toen zij die woensdagochtend majoor Sas ontvingen, heel wat kalmer dan deze die zwaar gebukt ging onder de jobstijding waarmee hij, naar hij aannam, de ministers en de opperbevelhebber geheel verrassen zou. Van verrassing was geen sprake, maar erger nog: de onthulling die Sas deed, stiet vooral bij de Geer en generaal Reynders op wantrouwen. Dat wantrouwen maakte Sas extra nerveus, zo nerveus dat hij op een gegeven moment van zijn stoel opsprong, twee vingers in de lucht stak en uitriep, te kunnen zweren dat de aanval op de 12de zou doorgaan. 'U kunt moeilijk', zei de Geer toen, 'een eed afleggen

¹ *Kriegspropaganda 1939-1941*, p. 221. ² *Presseanweisung*, 7 nov. 1939 (collectie-Sänger). ³ Generaal Halder: *Tagebuch*, 8 nov. 1939 (Neur. doc. NOKW-3140).

⁴ Getuige G. J. Sas, *Enq.*, dl. I c, p. 209.